CIHM
Microfiche
Series
(Monographs)

ICMH
Collection de
microfiches
(monographies)

Canadian Institute for Historical Microreproductions / Institut canadien de microreproductions historiques

© 1999

The copy filmed here has been reproduced thanks to the generosity of:

National Library of Canada

The images appearing here are the best quality possible considering the condition and legibility of the original copy and in keeping with the filming contract specifications.

Original copies in printed paper covers are filmed beginning with the front cover and ending on the last page with a printed or illustrated impression, or the back cover when appropriate. All other original copies are filmed beginning on the first page with a printed or illustrated impression, and ending on the last page with a printed or illustrated impression.

The last recorded frame on each microfiche shall contain the symbol → (meaning "CONTINUED"), or the symbol ▽ (meaning "END"), whichever applies.

Maps, plates, charts, etc., may be filmed at different reduction ratios. Those too large to be entirely included in one exposure are filmed beginning in the upper left hand corner, left to right and top to bottom, as many frames as required. The following diagrams illustrate the method:

L'exemplaire filmé fut reproduit grâce à la générosité de:

Bibliothèque nationale du Canada

Les images suivantes ont été reproduites avec le plus grand soin, compte tenu de la condition et de la netteté de l'exemplaire filmé, et en conformité avec les conditions du contrat de filmage.

Les exemplaires originaux dont la couverture en papier est imprimée sont filmés en commençant par le premier plat et en terminant soit par la dernière page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration, soit par le second plat, selon le cas. Tous les autres exemplaires originaux sont filmés en commençant par la première page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration et en terminant par la dernière page qui comporte une telle empreinte.

Un des symboles suivants apparaîtra sur la dernière image de chaque microfiche, selon le cas: le symbole → signifie "A SUIVRE", le symbole ▽ signifie "FIN".

Les cartes, planches, tableaux, etc., peuvent être filmés à des taux de réduction différents. Lorsque le document est trop grand pour être reproduit en un seul cliché, il est filmé à partir de l'angle supérieur gauche, de gauche à droite, et de haut en bas, en prenant le nombre d'images nécessaire. Les diagrammes suivants illustrent la méthode.

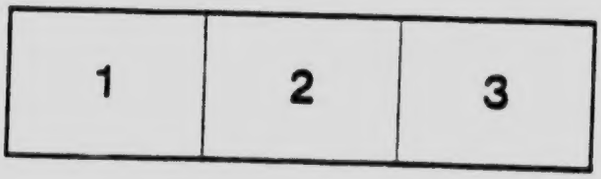

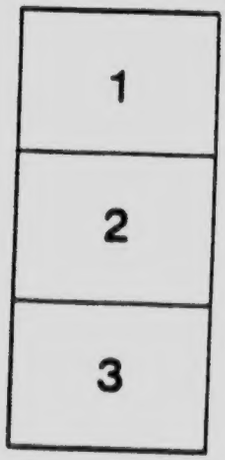

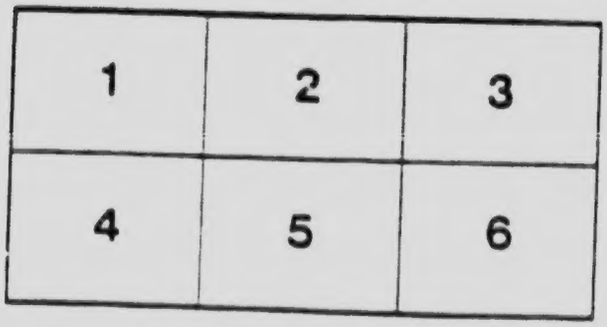

N.L.C. - B.N.C.
3 3286 03581180 7

35

Канадийскі Оповіданя

[Збірка]

А. НОВАК.
Перший день заробітку.
П. КАЗАН.
Щастє.
А. НОВАК.
Таки поставив на ноги
М. СТЕЧИШИН.
Лит. мяс.

NATIONAL LIBRARY
CANADA
BIBLIOTHÈQUE NATIONALE

Руска книгарня в Вінніпег

Руска Книгарня видала доси много книжо з котрих поручаэ особливо сї

Слово правди написане сьвященником Петровом ·15

Про чуда сьвятих Дамазія і Панкрація, або памятка з старокаэвих відпустів ·10

Правовірний Католик ·10

Христос охотно приймаэ грішника ·10

Без Бога на сьвітї ·25

Важнїйші права Канади або наші Канадийскі параграфи ·35

Підстава Христіянської віри ·25

Вірність пастирска Ісуса Христа ·5

Оборона віри або поясненэ чому і як маэмо вірити в Бога ·25

Фармазони або як то 30 господарів записали ся чортови ·25

Оповіданя для дїтий Гарна книжочка з образками видана в Канадї ·30

Казки за Жидів ·10

Рицар і Смерть ·05

Домашний Писар або взори руских і анґлїйскихлистів на всякі случа Цїна зн. ·35

КАНАДИЙСКІ ОПОВІДАНЯ

(Збірка)

HUKRDUP

ВІННІПЕГ, МАН.
НАКЛАДОМ: Я. Н. КРЕТА.
1910.

PG3977
.5
K35

З „РУСКОЇ ДРУКАРНЇ Я. Н. КРЕТА" Вінніпеґ, Ман.

Аполїн. Новак

Перший день заробітку.

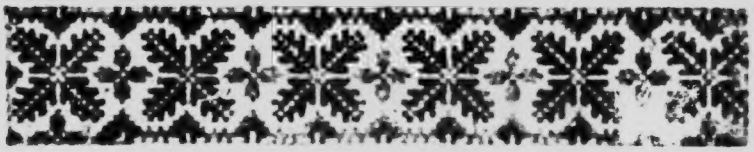

Йшло се на весну, в однім з тих днів, коли то найбільше людий йде на зарібки.

Сонце що лише показалось і огрівало злегка своїми лучами іней по улицях Вінніпегу, як вони — може з двайцять чоловік', очікували аґента, що позаписував їх був до Онтерії в роботу і саме тепер мав їх випровадити на потяг. Вони стояли гуртом і постукували від зимна об брук ногами.

Вже не скоро аґент прийшов і забрав їх на Сіэнарский (C. N. R.) желізничий двірець.

Поїзд вже був готовий до від'їзду і вони скоро лише прийшли, повходили до ваґону. Тепле повітрэ вдарило на них і тоді почали весело розбігатись по ваґоні і вишукувати місця. Не вспіли ще порозміщуватись, як почули дзвінок — льокомотива шарпнула і ваґони постепенно почали рушати з місця. За хвилю цілий поїзд вже летів. Очи еміґрантів звертали ся в обі сторони ваґону і любо було їм дивитись як до-

ми мигали перед їх очима. Та далї не стало їх. Потяг вїхав на широкий степ порослий дротяною сухою травою і корчами срібної лози. Кождий з робітників дивив ся ще і летів разом з тими преріями і не міг надивитись природї та тій чудовій рівнинї. Деиеде злетить стадо чорних шпаків, та наполохавшись стоком машини та гуркотом ваґонів, знов в друге місце сяде. Там знова виниє фармерска хата, оддалік від неї стоїть худоба стадом а там фармер коником переїзжить, везучи якісь баньки на візку, мабуть щось на твірець. А зелїзниця летить і всьо то минає, лиш злазь того степу не мине... Корчів лиз ставало чимраз більше, а далї на переді показалось довге насмо темряви. Се був лїс.

Сонце вже завернуло з полудня і вони вїхали в малий лїсок, що чим далї ставав щораз більший, а вкінци зробив ся величезний непрохожий — праліс Онтеріо. „Трен" минав чимраз більші горби і скали, поросли шпильковим лїсом, а рівнини вже й не добачити! Тут на робітників повіяло иньшим духом. Кождий зі здивованими очима споглядав на вікобічний праліс — який страшно виглядав для них і таким самітним та глухим видавсь їм — без житя!

— Дивне, який страшний сей ліс... та й кінця нема! озвав-сь нараз прориваючи тишину олен з товариства.

Петро оглянув ся — дрожучий голос і сумне, бліде лице того, що озвав ся якось дивно його вразило, а до того ще і той ліс і ті скали.. Здрігнув ся.. Його зібрала охота з тим чоловіком розмовити ся. Він бачив, що той не мало мусів терпіти і не одно перебув — ту тяжку школу житя, яку неодному з Русинів Українців в Галичині приходилось від малку переходити в паньских добрах межи кіньми, волами, в опіці паньских вельмож....

Вже недалеко було до вечера, сонце нахилилось до заходу а червона луна розлявшись по поверхні шпилькового ліса і вершків гір, надавала пралісови поетичний вид... Потяг то вививав ся помежи гори як гадюка, то знова звертавсь просто, а де було треба то й відпочивав. Тоді вони нетерпеливились — їм прикрило ся, щоб він як найскорше минав ті гори та скали і не ставав аж на місци.

Вже смеркало, сонце заходило і ще якийсь час визирало проміністе із за горівонту а далі й пропало десь за лісом. Ставало чимраз темнійше. Служачий засьвітив

лямпи а Петро, що не міг подивляти природу, звернув ся до того чоловіка, з котрим збирала охота запізнати ся, отже в тій цїли пересів ся до него і почав розпитувати: з котрого повіту, як звесь і т. д.

Я з Городенцкого повіту — почав він заїкуючись. Називаю си Никола Бохонец. Служив в нашого пана в нашім селї — небіщик уже, дайму Боже царство... Від малку служив — набідив си чоловік... Най не кажу, що не набідив си — тай заслужив си, що до Канади приїхав ще бі шти. Та бо й вже і здоровля нема.. гостець, лупають кости, спати не мож, тай така біда. Тай і не старий я, лиш би жити та тішитись. Вітисли з мене здоровлї — прощенїя не малиби! Сиротина я, круглий сирота, нї тата, нї мами, нї брата, нї сестри, лиш добрі люди опікували си мнов та пожалували. Ще маю в тэмцї свого небіщика нені, так як си дивлю на них, як лежали на катафальку...

І Миколї потекли сльози по його молодому та вже поморщеному лици.

— Як поховали нені, то узяв мене сусїд на віховок. Добрий був чоловік, вже й старий був, так як си дивлю на него, дай му Боже царство. Два роки був у него, нас йому колу, бо не мав більше худоби, бо бі-

дний був... Як небіщик умер, том пішов до пана просити си на службу — було ми тогди дванайцять літ. Тай дав мені пан службу — пасти теляти. Зачавім робити на себе за одежу тай харч. Відтак дали мене до волів. Там був волівцем до синтирунку. — Вжем був парубком, але мене не приймили, бом був нездалий — всї три кляси не приймили. Відтак я си оженив, взяв за жінков хату і кавалок городу і так ми зачали жити: я на роки в пана, а вона на дни. І цей тримали маму стару, тай таки і вона робила доки годна була. Я приймаком був у них, що таки правда. В два роки найшли си дитина, а тепер коби здорові лишив четверо дома. Правда, що вже не мають хати — та може я ще заробле то будуть мати. Лишивім у комірни і за пок ринцких найнив на цілий рік, на відробок.

Микола нараз ту урвав, задумав ся на хвилину, нараз встав і вийшов з ваґона. Його душа була не спокійна.

Ніч була зоряна, а ясно плямистий місяць виринав з поза ліса і своїми дрібними проміннями надавав чаруючий вид праліс ови. Петрю завзятий задумав ся. Нараз поїзд засвистав а в ваґон ввійшов кондуктор і оказав, щоби збирались. Зробилась метуш-

ня, а не минило й 10 мінут, як гальми заскрипіли і ваґони фильово, вдаривши ся оден до другого і станули.

Робітникам сказано, щоб вони злазили; якийсь Анґлїєць махнув лїхтарнею і повів їх за собою. Не тревало може пів години і вони станули коло шатра, де вже ждали на них ліжка в поверхи. Анґлїєць казав їм лягати і відійшов. Петро ляг побіч Миколи. Всї лягали мовчки — деякі зараз же позасипляли. Лише Микола і Петро не могли якось заснути. По хвилинї Микола звернув ся до Петра такими словами:

— Не знав чи є тут хто з наших людий?

Петро відповів не певно. Розмова знов урвалась. Але вони оба таки не могли заснути.

Вже свитало. Та Петро ще не думав вставати, як Микола його торкнув і шепнув: вставайте! вже день.

Так, вже день, вже й якийсь Анґлїєць прийшов та став будити. Я схопив ся чим мерщій і почав збирати ся. Другі вже кінчили молити ся і пішли снїдати. По хвили пішов і Петро за ними. Ми снїдали і тодї Петро почав розглядати ся по лицях зібраних коло снїданку. І він завважив, що он-

річ одного, з котрого по фізіономії було пізнати, що він Русин і видно якась горда душа і не „ґрінор.“ всі решта були Анґлійці. Може і не були Анґлійці, але по анґлійски говорили.

Снїданок скінчив ся, робітники повиходили на двір і знова ждали. Та за хвилину приходить той Анґлїєць, що їх припровадив зі стациї і відразу звернув ся до того, як Петро зауважав, гордого Русина і почав з ним щось говорити. По хвили відійшов — а той гордий Русин звернув ся до йовиків і розказуючим голосом приказав:

— Збирайте свої пакунки і кладіть на фіру — ось ту. Поїдем десїк миль звідсїв.

Всї вони були вже до того приготовані.

Сонце пригрівало жарко; теплий вітрець розносив запах соснового леса а манарючі так і чули як з кождою хвилинкою вони відсьвіжувались. Табор посував ся поволи крутою дорогою помежи лїсисті гори. Всї йшли піхотою за двома возами наладованими ріжними товарами. Вози посувались поволи наперед, то підскакували, то знов нагло впадали в ями. Петро йшов з Миколою а попереду той гордий. Раз враз озирав ся і здавалось наслухував їх роз-

мову. Нараз пристанув і озвавсь до нас:

— Ви давно приїхали?

— Вже місяць — каже Микола.

— А я пів року — відізвав ся Петро.

— О! то ви ще „ґрінори," ой сараки ви.. А з котрого повіту?

— Городенцкого.

— Як вас кликати?

— Мене Микола.

— А вас як? — спитав Петро.

— Я Майк Шмід. Я ту „форманом."

— А ти як? Петро назвав себе.

Гордий хотів ще щось говорити, та ту закликав эго Анґлїєць, що нас вів, здаэ ся „бас" і він пішов до него.

Вже мало бути не задовго полудне, як перед очима мандрівників забіліло шатро. Сонце парило до нестями, піт ляв ся кождому цюрком а конї під своїми тягарами сопіли, як міхи.

За час станули всї на місци. В середині було все готове і ліжка і столи і крісла. Був кухар і ще щось кількох Анґлїйців, що поприходили на обід. Як всї пообідали, то порозміщувались попід смерічки в холодї і стали відпочивати. Та от приходить „Майк" і каже:

— Нинї до роботи не підемо, бо ще не-

ма всего готового і таки помучилисти ся; але завтра скоро день, так до роботи.

Вони спокійно дожидали того часу, чекали під смереками і так перебули ціле полудне.

По вечери повиходили пройтись — і подивляли то величні скали, то голубе небо, аж на решті як стало їм всего до волї, повернули до шатрів, порозбирали ся і полягали спати.

Рано ще сонце не вспіло показатись, як вони вже усї були на ногах а поснідавши, позабирали начинє: зелїзні друки, молоти, тачки і т. и. а відтак потягли за „босом" на місце працї.

Сонце таки не показувалось. День був хмарний і парний. А всїм їм було на души якось як би трівожно, особливо та скала, до котрої вони зближали ся, порозвалювана, робила на всїх пригноблююче вражінє. Микола поступав позаду а похнюпивши в долину голову, мабуть передумував немало о жінцї та о дїтях, що то він дасть їм поміч, а поки-що покинув без жадної опіки. Петро пристанув хвильку, щоб зрівнатись з ним.

— Ну і що? Зачнемо зараз робити, вілізвав ся.

— Та зачнемо — але бож так щось тяжко на серци — здаэ ся мені що пукне — щось так дуже тужно.

— Ет, що там тужити, потішав Петро, — якось то буде Миколо!

— Та дай Боже! Але мені щось серце віщуэ. Так було ми ще в краю, як мене мали коні побити...

Станули на місце. "Майк" зачав розпоряджувати, там кілька поставив з молотами, щоб розбивали камінэ, там кількох знова, щоб носили тих знова до тачок а Миколу і мене поставив важити камінэ і сам з нами, показуэ нам і помагаэ...

* * *

Почав ся тупіт молотів, лускіт каміня, і бренькіт зелізних дрючків.. Микола звивав ся, хотяй не складно. "Майк" підганяв.

Петро поступив ся пару кроків на бік — та тутже счинилось щось страшного.

Брила скали зсуваэ ся і в одну мить привалюэ „Майка" і Миколу. Я обернув ся тай вже не побачив за собою обох, лише Миколову голову з вивалеными на верха очима.. Счинив ся крик, люди позбігались і зачали добувати. В пару годин видобули, та не живих, поторощених. Миколу поторо-

щило цілого, лише голова лишилась цілою, а „Майка“ формана так нещасно зімяло, що й не було його пізнати. Трупів занесли товариші до шатра і порозбігались — до роботи вже ніхто не йшов.

Другого дня Миколу і „Майка„ похоронили під горбом нещасної скали і на могилах закопали два хрести.

Потім всї иньші робітники і сьвідки страшного факту вгризали ся в скали дальше і дальше. Промощували дикі нетри Онтерії і падали як перші жертви в хосен замітного розвою Канади.

Петро Казан

Щастэ.

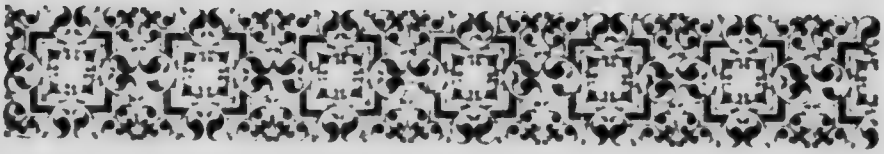

Перед престолом Богини Щастя стояла громада людий. Золотом одягнені царі, ґенерали, мілїонери, урядники, а там і прості, працюючі люди, голодні сироти, старці і всї они витягали благаючо руки до блестячого престола Богинї і всї просили тілько одного — щастя. Всї вони чулись в души нещасливими, хотяй по виглядї богатьох зовсїм того не було видно.

Перший став перед престол цар

— „Чого тобі треба, запитала ласкаво Богиня, чого просиш в мої ласки?"

—Щастя, Ясная Богине, сказав цар дрожачи, щастя менї і моїй родинї, коли твоя ласка. Нічого більше не сьмію просити у тебе.

— А чого ти бажаєш, тай кілько ти бажаєш? запитала Богиня.

Цар видививсь здивований. Чого і кілько треба — він не знав на се відповісти. Може-б більше гроший, думав він, може побільшеня воєнної сили, може-б слави.... Чогож і кілько менї до щастя потрібно?

Но Богиня перервала эго думку. „Кажи скоро, бо других треба вислухати."

— Нехайже... На полудне від мого царства э земля мого сусїда, гарнїйша богато від моэї. Позволь менї эї забрати.

– А чи тодї будеш щасливий? запитала Богиня.

— Буду, эсли вислухаэш мою просьбу.

— Йди і бери о що просивэсь і більше не вертай ся.

Тепер приступив оден з висших урядників,

— Чого ти бажаэш, запитала Богиня.

Щастя, Ясная Богине, відповів урядник.

— Чого і кілько до щастя потребуэш?

— Чого і кілько? Гм! Дай менї більше успіху в усїм, як другим моїм товаришам. Я хочу всїх їх випередити.

— Маэш, о що просиш, сказала Богиня. Йди і не вертай ся.

В слїд за урядником прийшов до престола богатий промисловець. Лице чисто підголене, підборідя заокруглене, росту середного, присадкуватий.

— Щастя, Богине.

— Чого і кілько до щастя потребуєш?

— Кілько? Нехай буде два міліони долярів, що не достає мені до одного важного предприємства. Дай мені їх.

— Ось вони! Йди і не вертай ся.

Вкінци став перед престолом робітник найновійшої молодої кляси. Він чув себе свобідним, не кланявсь, не дрожав. Лице Богині перед єго суворостию значно споважніло. Но робітник ще грізнійше дививсь на золотий престол, наче бажав своїм поглядом перевернути єго. Видно, він не хотів просити.

— Чого і кілько жадаєш, запитала Богиня.

— Жадаю, що мені належить ся, а чого я не маю, сказав твердо робітник. Другі, що мають всьо до житя, випередили мене, щоби просити і того, що їм до щастя потрібне. А я, що жадаю ледво того, що мені до житя потрібне, чекаю і дочекатись не можу. Де правда?

— Чого-ж ти властиво жадаєш до твого щастя?

— До мого щастя? Накорми всіх тих, що тут зо мною, одягни тих, яким нічим прикрити свого тіла, навчи тих, яким віднято можність вчити ся, а я буду щасливий.

Богиня мовчала.

Я не жадаю від тебе богато, говорив дальше чоловік, я жадаю власне тілько кілько маю право жадати. Мої попередники жадали щастя свого власного, щастя, яке сполучене з кривдою другого, я жадаю щастя загального. Зділай, щоби не було покривдженого, щоби не було нещасливого, щоби не панували одні над другими, дай всім однакову науку, тоді я доперва буду задоволений. І як довго невволиш моїй просьбі, я не перестану тобі докучати. Дазш другим чуже, давай мені моє!

Но Богиня уперто мовчала, а робітник ждав і щораз то грізнійше дивив ся на золотокований престіл і на убогих людий, що товпились поза ним і рівно-ж як і він щастя допоминались.

Відійшов цар від Богини діставши землю свого сусіда і наче-б то чув ся задоволеним. Але по хвили подумав: „Чи справді я нині щасливий? Чи то вже повне щастє, чи не можна було дістати вже більше?

Чому було не сказати, що хочу землї, що на північ, всхід і захід від мене? Алеж за моєю новою посїлостию э земля эще красша. Чому було не сказати, що хочу всьої землї кругом мене, або докладнїйше, що хочу землї о якій подумаю. Чиж менї від нової землї хоч одробиту покращало? Хиба нинї я щасливійший, як перед тим? Недармо она питала: Чого і кілько треба? Нї, я не э щасливий.

І урядник діставши чого бажав, чув ся щасливим тілько одну хвилину. „Чому-б було не сказати, що хочу відразу стати царем і був би став без клопоту і борби з моїми товаришами, думав урядник. Чомуб не сказати, що хочу бути богатїйшим від усїх, мудрійшим.... Чомуб... Хибаж я нинї задоволений?

Зовсїм, як попередні думав і промисло вець. „Чому не сказав, що хочу десять, або хочби сто, або навіть... Хиба місця на них в мене мало? От другі ще більше мають, я бідак против ниу І знов до сьвіжого предприємства нема з чим братись Хиба не та журба мучить мене, що перед тим? І сама ще питала: кілько тобі треба? Ну і по правдї сказавши кілько менї треба?

Тілько робітник не відходив. Він не ці-

став, чого просив і уперто стояв і допоминав ся. „Проси в мене що другі просять, а дам тобі,'' сказала щераз Богиня. „Ні сказав робітник, ти даєш мені чуже, а я хочу тілько свого власного. Дай мені его!'' І лице Богині під острим зором робітника почало лагіднїти — здавалось, що і его жаланє вскорі буде виповнене.

Аполін. Новак

Таки поставив:го на ноги!

Як їхав Василів син до Канади, то таки поклав собі, що тата має поставити на ноги, на такі, як він перше був.

„Та ві ей вже не годен — ой не годен" говорили люди.

А він таки був певний, що годен. Про те, що тато завно робив, він нічо не знає, він лиш знає те, що тато зепер підупав. Вжей к рови нема, і овец чимраз менче а коні пятнайцяти літні от-от покотят копитами.

Бильки черновецкі та львівскі нема чим виплачувати, бо поле не родить як бувало і нема чим гноїти.

От на що зійшов Василь Кобилоцкий!

А його тата небіщика таки буль-що-буль — трийцять сьвящеників ховало. А помер через пусте, через дурне: вкусила-ж муха в щоку і до трох тень він Богови духа див.

Та тато дужий хлоп був — не дурно служив при козаках у якогось там „кезиня" червоноброцкого.

Тай його син Василь не слабий, видно

на тата вдав ся, бо цей дущий від него, говорили. Звичайно не роблений. Козацький син! Та й богаство-ж у Василевого батька — раз богаство! Пятьом синам дав по шіснайцять морґів поля, одного вивчив на попа, а одного на учителя.

Свого наймолодшого сина Василя лишив старий на ґрунті, а що богачі вибагливі, поставив синови нову велику хату помимо того, що в старій можна було жити.

І почав Василь господарство ніби не зле, під дозором свого батька. І худоба йому вела ся і поле родило, та він сам по трохи гуляв. Ну там все не було без бенкетів, але й було за що бенкетувати!

По смерти старого Кобиловского його синови стало тяжше, бо не було кому його майна доглянути, а до того ще й жінка почала носити вузли до Гершка, без сорому і встиду, і таки він почав більше гуляти і напоювати визначнійших господарів в селї з тою цїлею, щоби вибити ся на війта. В його господарстві почало всьо ніби горіти.

І робітники аж просили ся за півдурно робити, або й за дурно, та й робітниць його жінка могла лати кілько захотїла, а

до того ще дві наймички; до дитини одна, а до роботи друга.

Василь до свого діла наймив ще одного наймита.

Нераз на Велекдень, або на Різдво — Господи! всї люди звертають увагу ідучи попри хату.

А там крики, а там роскази та бренькіт і гук. Не оден подумав: „От достатки і богасвто". Звичайно як у війта, що маэ жінку як палаш остру, а крикливу гірше наставника.

Бенкетам не було кінця, а гордости міри; то жандарми, то писарі і всякі пани комісарі, бувало гостюють в пана начальника, а пан начальник став неприступним у селї ще більше війта.

Що вже перед панами і панками то Василь не той і вони мали приступ і могли вскакувати в його душу разом з чоботами.

Справи місцеві Василь судив найбільше поличниками.

Прийде господар, а він каже:

„А чого Ти."

„Та прошу вуйцї, в мене пікрав Ковбан кури"...

„А ти його злапав дурню? — та й в

писок фа! помимо того, що Ковбан таки був злодій і вкрав кури.

Він так робив, як когось мав на неньку, але як був добрий на того, що скаржив, то справу розсуджував так: Найперше посилав присяжного за оскарженим, а коли той явив ся, Василь підходив до него і бив найперше в писок, а потому розсуджував справу звичайно на користь того, що вносив справу.

Дало ся в знаки неодному Василеве вітітованє, а всі бояли ся його наче тигра, бо як лише ішов селом, мусів когось бити. Він уважав себе за дуже доброго начальника, такого, що дуже порядок тримає і тим хвалив ся він і перед громадою, кажучи, що він за громадським добром він іде у вогонь.

За те тихцем був потайним хрунем, і се декотрі дуже добре знали. Найбільше був йому на перешкоді Йосиф Щипко, найрозумнійший в селі господар, що скінчив сему — ґімназіяльну. Він то за його всіма ділами слідив докладно, але з часом Кобиловский жєднав собі Щипку так, що стали вони оба невідступними „товаришами". Де який бенкет, або оказія, де було щось випити і зїсти, там був Щипко і Кобиловский.

Любив і Щипко пити, але своєї совести він не міг запити а з війтом зходив ся лише тому, що хотів прослідити всї його чорні діла.

Оттак війтуэ Кобиловский уже четвертий рік, а бенкитів все чимраз більше.

Вже й найстарша донька така, що можна віддавати, ну і сватають ся до неї, але гордий батько закусив зуби на он того богача, одинака з двайцять і чотирма морґами поля. Ну а батько одинака, закусив зуби на війтову дочку, але думав ще час, ще реклямацяя не прийшла. Прийшло до того, що дужого і здатного парубка, приняли реклямацію, по чім таки зараз він заслав до війта старости. „Такий ще молоденький і женить ся" — говорили люди.

„Бо то богацька дитина, не роблена, а кров граэ!" відповідали.

Про молоду пару говорили жінки, а вже найбільше тоді, як зійдуть ся прати білэ.

„Та бо вона — себто війтова Марія — маэ лиш пятнайцять літ. А така добра дївчина, що аж добра! Не така буйна, та говорна як одинак Михайло" — знов хтось скаже.

Обома весїлями цікавились не всї лише

ті, що ніби й себе уважали за богатих.

За те біднїщим господарям і зарібни-
кам не було в голові, ба навіть сьміяли ся
з нероба, а оногдї збирали ся підсїсти та
вибити палицями перед самим шлюбом.

Не одному дав ся в знаки, коли так хо-
тїли робити.

Та недочекали ся того, бо Михайло
стеріг ся; йдучи до будучого тестя не вер
тав в ночи але аж рано, а хотяй і в ночи д
йшов то брав з собою рушницю.

Михайло одинак в госпо царстві мав
лос!! Забаг собі нової пивниц на студене
і нової стайни, бо весїля, отже тр
показати ся сторонським богачем. Пої
з мамою до Черновец, бо старий із
спустив ся на него: позичили там тися
вже другу чи трету і таки в той час
лась будувати пивниця і стайня.

До весїля наготовлено всего: пив
цять бочівок, горівки двайцять ведер
денцем ветелени земля в обох пирни
мяса, курий, качок та гусок не пере
цять їх Жидків з Горожанки, що ..
з голови, але з нот!"

А у війта приготовляли ся т

як в одинака. Одинак побудував стайню, а війт сто долу, а в місток пигниці гаку комору, як в доброго господаря хата. Михайло юнчив гроші на поле, а Іван взяв решту з каси громадської.

Щипко всьо собі записував, бо добре знав, що куда йде.

Лиш музиканти війт зажурив ся, бо не міг таких самих дістати, тому мусів ай до Глиниці за Циганами їздити.

Як розпочало-сь весїля, то здавало ся, що майжа ціле село женить! Гук, стріляння з моздірів, сьпіви та пяні крики розносили ся по селу і аж над ранком змагало ся все і наче западало в війтовій хаті в долині і в одинаковій на горі. Тиждни не вгавало весїля, а люди кілька неділь не переставали говорити про війтове і одинакове васїля: богачі говоуили:

„То рає весїля, абим ще дочикали на таких бувати, тай самі справляти! Абиз се дочекали.“ А біґнійші иначе говорили:

„Де нам, де нам до такия весїль! Гей га т.. десяторо було в купі весїль, а не од-..“ Найбіднійші господарі, халупники і ...бники замічували байдужно: Ой не на ...го тозо стане: ой хто високо літаз, той ...ки сїдаз! А тож люди, за чиї гроші бен-

кети, не за громадскі і жичені в банку?

Минуло півроку і вже нічого не говорили про весіля.

Молодий одинак жив добре і любив жінку, але нічого не помагало, що вона його благала, щоби він не гуляв по ночах, та не байдикував без роботи.

„Михайлику, залиши тото мисливство та доглядай хоть роботи, бо підемо з торбами! Та де, нічого не помагало, бо він вдав ся з натурою в маму.

Що невістка визнала від мачохи, то лиш Бог сьвятий знає.

А Кобиловському приходив чимраз близший кінець війтівства.

Вже пять літ, вже шестий наступив, вжей в селї варить ся на старого війта, а Щипко почав голосити поміж людьми всї тайни війтові.

Вже всюда говорили, що Щипка мають вбити через те, а богачова родина велика, є кого стеречись.

Не виходить нїгде Щипко у вечер, бо за ним дуже докладно слїдять, та за те дни ми він своє робить: розповідає всьо людям і радить, щоби завчасу зарадити лиху і конечно вибрати нового війта. Всьо то доносить ся і до війта Кобиловського, а його

притискає чимраз так, що він мусів поїхати до Львова і Черновець та позичити на своє поле у Львові а на жіноче в Чернівцях — всього разом чотири тисячі, щоби вложити в громадску до часу, вім комісия приїде.

Помимо того всього, його таки не вибрали за війта. Став солею в оці цілому селу.

Пішло тоді Василеви з Петрового дня. Почав він вже сам закочувати рукави і брати ся до роботи, та якось то йому не ішло. Чим рік все менче прибувало, та за те треба було дуже богато давати. До кождої рати пятого чи шестого року, мусів він продавати по корові або підгодовувати лошака і докладати ними до рат. Прийшов до того, що лишилась пара кобил, одна корова і кільнацять овець.

Так тручав аж доки не підросла друга донька, а коли прийшлось і її віддати за муж, то на весїля мусів Кобелоґский продати корову. Весїля було дуже скупе — та ке скупе, що богачі мусїли говорити, що Іван зканцанів. За те слабі господарі тїшили ся, що він зрівнав ся з ними, а халупники-зарібники були вдоволені з того, що справдило ся їхне пророковане. „Еге, при-

гнув Іван голову, бо повітував ся, говорили всї.

„Але не допускає ся до руїнацрї, латає як може. Хотяй старшого сина, що ходив до школи, взяв до роботи, та за те молодших посилає, бо думає, що мати має поміч і таки вилїзи з банків. Молодшого Миколу і Григора дав навіть до школи в місто помимо того, що дихати вже не міг, бо лишилась йому лише пара кобил і кілька овець. Але думав, що таки вивчить на щось. До того всего й жінка ще дуже розпилась а він з тої досади почав загоцувати також до корими. А Григор його син так працює, що сьвіта божаго не бачить, а одиноким його бажанем — поставити свого батька на ноги.

Но дочекала ся війтова Маруся торби, бо по третій дитинї померла.

По пологах третої дитини встала другого дня, бо так приказала одинакова мама.

Ой, та тож то впала ся Маруся в руки. Нарі Марусевій мачусї не було в цілім селї; недобра сварлива та неввічлива.

„Вставай! Досить тобі гнити поробо! Йди до роботи!"

А Маруся встає і йде — не до роботи, але під ніж.

Робила до полудня і не приходить на на обід; як робилаї так і впала без памяти і вже більше не підняласъ сама.

Шість неділь пролежала, а семого тижня вмирала в рідного тата, бо навиприкрило ся мачусї дивити ся на гниючу невістку. Перед смертію всю свою біду виказала і плакала з того, що з причини його мами зійшла зі сьвіта. І жалїла ся, що Михайло бив її, а його мама щей помагала в тім.

Тепер вона не боялась, що він її вагаиз за те, що вона жалить ся на него; вона вже добре знала, що має вмерти і він її більше не бити ме.

По смерти Марусї тесть з зятем зайли ся — так, що не хотів Василь бачити Михайла на очи. — Одина, почав по смерти жінки і батька, котрий вмер в пару місяців пізнїйше його жінки ще дуще вживати сьвіта, а в кінци прийшло до того, що й один банок не хотів давати більше грошей на його поле. Лишило ся ли ш пару моргів без банку, а то жінки і мами, та ніяк мама не згодила ся на своє поле жичити, а на жіноче не вільно було.

Михайло тогді починає женитися і бере в сели дївчину, котра вхопила за найстаршу.

Добра з неї робітниця вдалась та помимо того, не дожили вони обоє року. Зараз по дитині, котру мала назвав її і оправдував свій вчинок тим, що дитина, котру мала, не від него. А в селі дехто говорив, що то від її вітчима. Другі знов казали, що він намовив декого, аби говорили. Юстина клялась і зсилала на себе громи, що то все неправда, та плакала на свого мужа, що підмовив її продати на рату своїх два кавалки поля і їздила по ворожках, та нічого те не помогло, а так саме-ж давав любощів. В парі із злиднями почала вона жити при своїй матери у вітчима і нераз всіма плакали; вона із матерю на лиху долю, а вітчим на одинака та людий, що такий великий сором через них впав на його старечу голову.

Вкінци все вийшло на верх, через що одинак покинув свою другу жінку.

„Знюшкав ся", як казали з товстою Палажкою, котра не одного вивела в терно.

Ну, тай одинака почала водити по під зелені лупухи. Баба вона була гарна і приманчива, помимо того, що мала вже шестеро дітий.

Про неї говорили, що й одна дитина не подібна до її мужа.

Майже, що дня вона ходила до міста, а часто також до дідича. Мала з ним рахунок.

Нераз Палажка сама говорить: „Прийду до него мої! як тупну ногов, тай кажу: давай старий на діти пядесятку!

А він навіть нічого не каже, — вийме тай дасть!

Вона уважала себе порядною, а що дідич давав її дарунки то ніби за то, що вона була колись доброю служницею у него. Нераз приглядають ся жінки на Палажчині діти тай кажуть, що вони „однакісько" подібні до дідича. Найбільше середущий, котрого таки прозвано дідичем.

Нераз Палажка як собі підопє, то говорить про свого чоловіка, що він під себе мочить, і що францоватий і тому вона так блудом ходить і признає ся: „Я таки публична люди — я публика!" „А тож хоч одна дитина його?" Часом так вимовить ся тай плаче.

А бувало, що говорила так:

„Хотяй про мене люди так кажуть, але я собі проте таки ґаздиня, бо маю доброго чоловіка." Всіляко [illegible] вік справді був добрий, чи то [illegible] лихої долї чи таки був такої вдачі.

„Ой він, він в хаті господиня а не вона“ — говорили.

„Вона лише йому дітей всїлякого калїбру стараз“.

„А він ходить як рідна мама коло них.“

„Ет, дурний!“

„Та що зробить?“

„Видко дуже ї любить!“

„Або може через скаранз.“

З нею то одинак Михайло почав любити ся, а потім і жити, вже по злїцитованю його поля. Скорше сканцанїв від свого тестя. Лиш його мамі лишило ся пять моргів поля і грунт. По стайнях і стодолах та коморах не було нїчо, лише вітер вигравав своєї одностайної пісні. Всї вони окрім Палажки, котра до них пристала; почали сумувати, не виходячи навіть між люди.

Михайло з Палажкою виходили в ночи і йшли в місто, а там перебували два-три дни і знов ночею повертали пянї. В селї проти них кипіло. Вже й вікна два рази вибивали, а вони всї вгадували на Юстину.

Юстина, наче мара ночами підглядала за Михайлом попід вікна і нераз кипіла люто, бачучи при боцї зводницю Палажку.

Носила в собі проти него за сього гірку кривду, німену, але бояла ся гріха.

А декотрі жінки говорили, що вона чарівниця і не жаліли її. Юстина всьо то чула і жила дуже взірцево показуючи, що вона не чарівниця; до того дуже щиро молила ся в церкві, а нераз і плакала. За кривду Юстини, людий дуже велика лють брала. Все те Михайло із Палажкою дуже добре розуміли і дуже бояли ся людського гніву, котрий дійшов до того, що вже були тайно з'орґанізовані декотрі газди і мали одинака провчити, може і на віки. А в селі Соґинцях так робили, там не було жартів, там кривда не давала людям спати. В Солинцях цвила правда, добро і щастьо і всї до того стреміли.

Такого сорому Солинчане ще не знали.

Не хотів одинак того бачити, щоби його люди судили, бо таки лиш про те вчув, підмовив даму, аби позичила на своє поле йому до Канади на дорогу, а Палажка продала свій кавалок поля і ту корову, що дістала від цїнча і вони поїхали, але це вони опинили ся, ніхто не знає і до тепер.

Говорили, що по чотирох роках побуту в Канаді, Палажка обікрала Михайла і покинула його. Втикла з другим. Була як та хмара, що обгрне землю росою і кидає на неї громами.

Як Палажчині сини попідростали, її муж Грицько продав поле і даючи їм гроші між иншим в кінци сказав: „Ідьте до Канади і там її шукайте, як знайдете, порубайте остилицу і посічіть в кавалки!"

Поїхали сини Палажки із постановою віднукати маму; поїхав і Григор Василїв за ними, щоби свого тата що провійтував масток поставити на ноги.

Сини Палажки, як прощали ся із всїми знакомими, бенкутували і виглядали пяно як збуї.

Син Іванів як прощав ся плакав, а цїлуючи батькову руку сказав, що посилати ме всї гроші йому. А старий з жалю і плачучи з нетями і підхміля в місто того, що мав поблагословити в дорогу, сказав двічи: Царство тобі небесне! — „Я ще верну тату і підходив до мами з словами:

„Буваїте здорові — і плакав тяжко притяжно; дуще від всїх.

Постояв в кутї, втер сльози і затримав жаль, від чого аж щось в грудьох затріщало. Взяв валізу і вийшов на вулицю прямуючи гостинцем, а з панська прибрана постать чимраз віддалювала ся.

Іван з жінкою і старшими дїтьми все ще стояли коло воот і відхлипували, а су-

ліди визирали з поза стін і щось домірковували ся. Та тото соромно було Іванови того, що його син поїхав до Канади.

Будучи вже на сім боці Григор поїхав прямо до Вікторіяньких копалень (Victorians mines) нікелю. Туди в і з його села їхали в роботу, бо звідтам найбільше гроший присилали.

Майже вся перша копальня була Григореви знана, бо може дві сотки робітників були із Солинець і тому йому було дуже легко роботу там дістати.

Насамперед почав возити спеціяльними до того тачками розтоплений нікел з зелїзом і иншими металями в форми. Першого дня мало себе не попарив і других робітників, за що йому у вечер дуже дорікали саме при вечери, але він нічого не відповідав лиш мало не плакав. За те другого дня все і чим далї виправляв ся і з часом зістав першим робітником. Перших місяців виспілав точно що місяця по сорок долярів і так цїлий рік не опускаючи анї одного робочого дня, робив на верху найтяжчу роботу. Всї дивували ся з його витревалости. Другого року одержав він лист від батька, що Теодора вигнали з семенарії. Григор відписав на то аби він приїзджив до Канади. Третого мі-

сяця вже й його молодший брат робив з ним але далеко лекшу роботу і не міг так робити як Григор, бо до роботи не був привик. Всеж таки висилав дещо й до дому. Так робив Григор три роки а на четвертому році дали йому лучшу роботу. Мав палити в печі де топилась руда і тому він посилав вже пять десять долярів що місяця. Того року, дуже богато збирало ся до краю і були декотрі недобрі на богача Григоря за те, що більше заробив від них. І він також мав відїхати в осени а то мало статись за два місяці.

Нечайно попарило одного робітника на нічній шифті і тому Григора перемінено тимчасово.

Він приняв се цілком спокійним виразом та як казав, ціле його тїло зівяло а по нїм виступив легкий піт.

Робив в ночи тиждень. В понедїлок голосна балачка краянів збудила його вчаснїйше, чим попередних днїв. Збираючись до краю, вони пили на прощанє вже трету бочівку пива.

Григор збирав ся до роботи, а вони йому доклали:

„А то богач захлаїний, вже збирає ся до роботи.“

„Бо він гадає жити поки сьвіта і сонця!“

„Мой, ня мой! Та вже бись перестав тілько ті гроші заробляти.“

Григор все мовчав.

„Чуєш чи ні? Не йди нині до роботи! Послухай мене. Иди бери поквітованє і їдь з нами до краю.“

„Най заробле на дорогу“ відповів і сів до свого вечірного снїданя.

„Мой полишиєш на себе і їдь до краю. Та ти вже чистий ід! Подиви ся на своє лице, на горб на плечах.“

„Колим міг кілько витримати, то витримаю до кінця.“

„Ви можете собі їхати щасливо.“

„Мой, та ти з нами не хоч тримати?“

По хвилї:

„На та випий сю шклянку пива. Таж ти пана вуйцї син.“

„Не маю „ґусту“ на ваше пиво.“

„То ти з нами анї раз не хочеш тримати! Ти богач?“

„Богач! Аби ви знали, що не такий голий, як ви!“

„Ти до кого шмаркачу втворяєш так писок? Ти богач? — і підносить ся з крісла а за ним всї ворушать ся і пускають ся до

Григора і булиби таке добре його потовкли колиб був не втік.

А вздогін за ним, оден крикнув:

„А бодай ти не прийшов!“ Ади! за що він нас має! заговорив вже в хаті. Післали ще за четвертею а потім і пятою бочівкою пива, пили дальше доти, доки всї непоснули.

Григорови не йшла робота, бо був з початку недобрий, а потім сам не свій.

Коло опівночи, він чув ся дуже змученим. Сів на брилу вузлїв і хвилину думав, потім витяг письмо і починає читати другий раз.

В листї було написано, що банок вже виплачений і що батько купив гарні конї і корову.

Письмо для Григора було втїшне. Він тїшив ся тим, що поставив тата на ноги і мрів про те, як він оженить ся, та в котрого богача доньку засватає. Радїв з того, що як писали — що він в батька щаслива дитина. Вдивив ся в жар вогню і щось нагадав собі.

Підійняв ся і пішов напити ся води, тай не знає сам, що з ним дїєть ся.

Так прикро не почував себе нїколи. Нагадав свою старшу вмираючу сестру, по

чав накидати вугль до печи. І йому стало так легко, самотно, сумно. Цілий день не думав про смерть, аж тепер щось йому влізло до голови.

Накидав і другу ніч, та трету найбільшу не докінчив, бо вона експльодувала.

Григор вчув лиш, як в печи щось загуло і стрясло нею, а відтак нічого не чув, бо спалив ся на вуголь.

Гук всіх побудив, бо навіть і пяних, але вони щось побурмотіли, а один з них відозвав ся: „Можливо, що менче одного богача."

Рано всї Солинцї пішли на місце катастрофи і нічо не говорили, лиш його брат з жахом промовив:

А я тобі не казав? — Зарідав і впав на землю. Зоділого занесли до кімнати, а коли його відтерли, він біг знова туда і хотів кинути ся в горячі розвалини, та його затримали.

Жаль стало всїм доброго парубка, що так далеко марно згинув на чужинї.

Кидав ся і наче з великого болю голосив:

„Нащо тобі було треба богацтва — на що? !"

Коло полудня і ті, що днем перед тим

повиходили, жалували доброго старубка і говорили:

— „Вже наїв ся богацтва."

— „Інш поставив старого Івана на ноги тай ади!" І вказувала на розвалини.

— „Так всі наїдають ся, а один жиз!"

— Потім як купа пережитку остигла, на споді найшли згарища чоловіка, що поставив свого батька на ноги, що бідлав своє житє за добробут тих, котрих він так любив.

Мир. Столичная

Лиш мясо.

Приволїк ся на ріг і глянув в гору і в долину перехресної улиці, но не побачив нічого крім оаз сьвітла, що його розливали уличні лямпи, розставлені на рогах иньших перехресть. Відтак поволїк ся назад, звільки вийшов. Сунучи ся нечутно та без непотрібних рухів через півтемряву виглядав раціне на тїнь людини.

Рівно-ж він був незвичайно чуткий, як дїке зьвіря в гущавнику, сильно вразливий та остреглив ий. Рух иньшого у темряві іо вкола нього мусів би бути тїнистий в ще більшій мірі чим його власний, щоб уйти його уваги.

В іо батку іо посліпного спостерігування стану річий, спостерігування змислами, він мав ще і субтелнійшу спромогу, спромогу прочутя у воздусї іовкола себе. Він знав, що в домі перед яким пристанув був на хвилинку, є йти. А прецінь сеї певности не набув силою свого спостереганя. То-

му він навіть не зізвав себі справи з того, що знав що небудь, так тайна була його вразливість. А прецінь, коли-б прийшла хвиля, в якій він мусів би щось робити в звязи з тим домом, що він робив би в переконаню, що там є діти. Тим робом він знав також, що ніяке небезпеченьство не грозить від кроків, що підходили в гору перехресної улиці. — Поки й побачив йдучого, то вже знав, що се опізнивший ся пішоходець, що спішить до дому. Ось він і показав ся на перехресту та зник горі улицею. Чоловік, що слідив, побачив сьвітло, що заяснїло у вікнї нарожнього дому, а коли сьвітло згасло, він знав, що се згас сїрник. Се було сьвідоме пізнане подібних об'явів, через його голову перебігла думка: „хотів знати, яка година". В нинїшнім домі одна кімната була осьвітлена сьвітло горіло слабо, але постійно і він відчував, що в тій кімнатї є хорий.

Головно інтересував ся одним домом по другім боцї улиці на середині „блаку". На сей дім уважав найбільше. Куди ні не дивив ся, куди ні не йшов, його очи і роки все туди вертали ся. З виїмкою відчиненого вікна понад рудуком (ґанком) там не було нічого на звичайного довкола до-

му. Нічо ні не вхопило, нічо не діяло ся. Не було осьвітлених вікон, анї сьвітло нї не показувало ся нї не зникало в нїкотрім вікнї. Все-ж таки се була головна точка його уваги. Він вертав ся до нього кождого разу після відгаданя стану сусїдства.

Помимо своєї спромоги прочуваня річий, він не довіряв собі. Був в найвисшім степени сьвідомий непевности свого положеня. Хоть не заклопотаний кроками припадкового прохожого, був однакож так напружений і чутний і готовий до переполоху, як якій боязливий олень. Був сьвідомий можливости иньших розвідувачів повзучих у темноті — розвідувачів, подібних до нього рухами, вразливостию і прочутєм.

Ген далеко, коли улиці заздрів тїнь чогось що рухало ся, і сейчас знав, що се не пізний домовик, але погроза і небезпечеть ство. Свиснув два рази до дому через улицю і мов тїнь, зник за рогом улиці. Тут зперзкав ся і оглянув ся обережно. Забезпечений виглянув назад поза ріг і обсервував предмет, що ворушив ся і приходив близше. Випророкував вірно, се був поліємен. Пішов далї перехресною улицею аж до найблизшого рога і під його охороною обсервував ріг, що його що лиш поли-

шив. Побачив, що поліємен переійшов, ідучи прямо горі улицею. Отже пійшов і собі в тім напрямі і з найблизшого рога знов побачив поліємена, як переходив, відтак вернув ся назад звідки вийшов. Свиснув раз до дому по другім боці улиці, а по хвилї свиснув ще раз. У свисненю було чутне запевнюване, як у попереднім подвійнім свисненю чутна була пересторога.

Вскорі побачив якусь темту масу, що зарисувала ся на фасї рундуку і поволї зсунула ся по стовпі. Відтак вона стала робити кроки, перейшла через маленьку желїзну фіртку і пійшла далї хідником, прибираючи форму гадини Сей, що слїдив держав ся по своїй стороні улиці і порушував ся рівнож до рога, де перейшов через дорогу і сполучив ся з другим. Він був зовсїм малий біля чоловіка, що до нього став говорити.

Як-же тобі повело ся Мет? — спитав.

„Другий замуркотїв щось невиразьно та поступив мовчки кілька кроків.

— Менї видить ся, що я подістав властивий товар, „Джім, — сказав остаточно.

„Джім захихотав ся стиха у пітьмі та шукав на долонї інформації. Та минали цїлї „блаки" під їх ногами і він почав нетерпеливити ся.

— Ну! І якже про той товар? — спитав

— Що за рід полову зробив ти?

— Я занадто був занятий, аби йому приглядати ся, але він таки товстий. Я не відважую ся думати, о скільки товстий він є. Почекай, поки дістанемо ся до кімнати.

Джім глипнув на нього пильно коло лямпи на перехрестю і побачив, що його лице було якесь строге і що він ніс якось пивно свою ліву руку.

— Що є з тдою рукою — спитав.

— Сей псюга вкусив мене. Сподію ся, що не дістану скаженини. Люди дістають часом скаженину від людського вкушеня; чи ні?

— Поставив ся до тебе, ге? — спішить Джім заохочуючо.

— Сей — заморкотів.

— Від тебе труднійше довідати ся про що небудь, чим від чорта — вибух Джім, роздражнений. — Скажи-ж про се. Ти не втратив гроший, як скажем товариші.

— Я думаю, що я придусив його трохи — вийшла відповідь. Відтак в роді поясненя: — збудив ся, почув мене.

То ти гарно зробив се! Я не почув ні звука.

— Джім! — Сказав другий поважно, се справа з нибеницею. Я його справив! Я мусів: він пронюхав мене, тому ти і я мусимо якийсь час укривати ся.

Джім свиснув на знак зрозуміня, відтак спитав несполівано: — А чув ти, як я свиснув?

Конечно! — Я вже був справив ся зі всїв і вже маю відходити.

— Се був б у г а й*), але він не був на нашім слїдї анї трохи. Перейшов попри нас, тай пійшов, тупаючи ногами поки не зник з очий. Тодї я прийшов назад.

І знов свиснув до тебе, що тебе так довго спиновало після сего.

Я задумав ся, аби впевнити ся, — пояснив Мета — Я був незвичайно радий, коли почув, як ти знов свиснув. Ожидаю — се тяжка праця. Я лиш сидїв там і думав і думав, про всякі річи. Се незвичайна річ, про що то чоловік не буде думати, а ще то того там якийсь прокляний кіт ходив по хатї, та токучев менї своїм гамором.

І добича товста! — виклякнув Джім радісно, не зважаючи на Метові слова.

---

*) Бугай — в устах американських боєяків означає — полїсмена.

— Я певний того, що говорю тобі, Джім, що товста. Я страшно хотів-би зараз ще раз на неї поглянути.

Несьвідимо оба мущини прискорили свої кроки, та все-ж не зменьшила своєї осторожности. Два рази змінювали свій напрям, аби обминути поліменів і добре впевнили ся, що ніхто їх не бачив, як поринули в темних сїнях дешевого дому з кімнати до винайму у долинї міста. Сїрника не крисали, поки не дійшли до своєї власної кімнати на верхнім поверсї. Коли Джім сьвітив лямпу, Мет приклякнув і заригльовав двері. Коли обернув ся, завважав, що його спільник мовчав вижидаючо.

—Усьміхнув ся з його торопливости.

Сї проєкти — се хороша штука — сказав, витягаючи маленьку кишеневу елєктричну лямпу, та приглядаючись її: — Але ми мусимо роздобути собі нову батерію; ся робить вже дуже слабо. Я думав вже щось два рази, що вона лишить мене у пітьмі. Дивне уряджено того дому. Я мало не заблудив. Його кімната була по лївій стороні і се мене збило з пантелику.

— Я-ж сказав тобі, що вона була по лївій — перервав Джім.

— Ти менї сказав, що вона була по

правій, — заговорив Мет. — Думаю, що я не забув того, що ти мені говорив, а ось є і мапа, що ти мені її нарисував.

Поншпав у своїй кишені та найшов звинену карточку. Коли її розвинув. Джім угнув ся і споглянув в неї.

— Я зробив похибку, — признав ся.

— Конечно, що зробив. І се мене заставило було думати через хвильку.

— Але тепер се не становить ріжниці — крикнув Джім. — Погляньмо, що там є

— Се робить ріжницю! — рубнув Мет, — Робить велику ріжницю — для мене. Я мусів на себе брати все ризико. Я ставив свою голову в сильце, коли ти стояв на улиці. Ти повинен лучше розважати і оберігати ся. Гаразд, я покажу тобі.

Зачеркнув недбало в кишенях своїх штанів і витягнув повну жменю малих діяментів та висипав їх блискучою струєю на засмальцовани стіл. Джімови вирвав ся з уст кріпкий проклін.

— Се нічо — сказав Мет з тріюмфальним вдоволенем. — Я ще не зачав.

З одної кишені за другою витягав добич. Там було богато діяментів овинених в скірку дикої кози, що були більші, чим з першої жмені. З одної кишені витягнув

жменю малесеньких шліфованих жемчугів.

— Соняшний порошок — завважив, висипаючи їх на стіл на окрему купку.

Джім оглянув їх. — Справді, продадуть ся по парі долярів за штуку — сказав. — Чи се вже все?

— А чи сего не досить? — спитав другий ображеним голосом.

— О, певно, що досить, — відповів Джім тоном безсумнївного одобрюваня.

— Се лучше, чим я сподївав ся. Я не взявби і цента меньше, чим десять тисячів за отсю купку.

— Десять тисячів, — сказав насьмішливо Мет. — Сеж варта вдвоє стільки, хоть я й не знаю ся на золотництві. Глянь лиш на отсего хлопця!

Вибрав жемчуг із купки і підніс його до лямпи з міною експерта, що важить та судить.

— Варт тисячу сам про себе, — звучав поспішний осуд Джімів.

— Тисячу? —твоя прабабка! — звучала згірдна підповідь Мета. — Ти не купив-би його за три тисячі.

— Збуди мене і Я сплю! — Блеск жемчугів сьвітив ся в Джімових очах і він начав вишукувати більші діяменти та огля-

дити їх. — Ми богаті люди, Мет: ми станемо дійсними дуками.

— Літа нам забере, поки їх позбудемо ся — була практичнійша думка мета.

А лиш подумати, як то ми будемо жити — нічо не робити, лиш пропускати гроші та вважати, аби вони розлітали ся.

Метові очи починали також блещати ся, хоть і мрачно, бо й його природа збудила ся. — Я казав тобі, що я не важив ся дукати, який товстий наш полов! — замуркотів низьком голосом.

— Що за полов! Що за полов! в екстазі радости викрикував тимчасом другий.

— Я майже забув, — сказав Мет, поринаючи свою руку у внутрішний кишені свого ковта.

Шнур великих перлів появив ся споміж опакованя тоненьким папером та козячою шкіркою.

Джім заледви глянув на се. — Вони варті гроші — сказав і обернув ся знов до діамантів.

Мовчанка зайшла на обох мужцин. Джім грав ся жемчугами, перебираючи їх у своїх пальцях, сортуючи їх у громадки то знов розставлюючи їх окремо і широко. Він був маленький, зівялий чоловічок

нервовий, сердитий, напружений та анемічний, типічне дитя бруку з поганем викривленим лицем, маленькими очима, з слідами вічного горячкового голоду на щоках та устах, з котячою брутальностию, напятнованою до самого нутра деґенерацією.

Мет не перебивав діамантів. Сидів, поставивши лікті на стіл та оперти-сь боподою на руки, і глядів лїниво на блискучі розложені скарби. Він був під кождим взглядом контарстом до попереднього. Не місто привело його на сьвіт. Був здоровий мускулярний та волохатрій, як ґориль і силою і виглядом. Для нього не істнував невидимий сьвіт. Очи його буги полні та далеко від себе віддалені і в них виднїла якась сьміла братерскість. Вони викликали чувство довіря, та коли було приглянутись їм близше, то оказивало-сь що вони дрібочку занадто повні, трошечки занадто далеко стояли від себе. Він переходив границї нормальности, переливав через верх а лише його брехало про людину, що сидїла в нїм.

— Те все буде вартувати яких пятьдесять тисячів, — завважив несподівано Джім.

— Сто тисячів — сказав Мет.

Вивязала ся довша мовчанка, та знов перервав її Джім: — Якого чорта робив він з тим всім дома? Отсе я хотів би знати. Я бувби думав, що він повинен би держати те все в касї огнетревалій, там у сторі. .

Мет якраз роздумав про те, як виглядав удушений чоловік, коли він послїдний раз глядїв на нього у тьмавім сьвітї електричної лямпочки, але не кинув ся на згадку про нього.

— Се сказати не можна, — відповів.

Може він збирав ся ошвіндлювати свого спільника. Може він мав вемикнути рано куди у безвісти, коли-б ми не перейшли йому дороги, Я думаю, що межи чесними людьми є так само богато злодїїв, як і між злодїями. Ти читаєш у часописах про такі річи, Джім. Спільники все оструть ножі на себе.

Дивний позір показав ся в очах другого. Мет не здрадив ся, що завважав се, але сказав:

— Про що так думаєш, Джім?

Джім якось збентижав ся на мінутку.

Нїчо — відповів. Я лиш думаю як се було сьмішно — всї жемчуги дома. А ти чому питаєш?

Та, я нічо. Я лиш дивував ся, от і все.

Знов запанувала мовчанка, перериванa припадковим тихим та нервовим хихотом Джіма. Він одушевляв ся чисельностию дорогоцінностий. Не тому, що відчував їх красоту, він не був сьвідомий сего, що вони хороші самі про себе. Але у своїй посліпній уяві вибражував собі радости житя, які за них купить, а всяке бажане і всякий апетит його схорованої думки та слабовитого тіла лоскотали ся можливими надіями. З блеску брилянтів будував чудні замки — пробутки орґій і сам поражав ся тим, що будував. І тоді хихотав ся, сеж таке неможливе, аби зробити з нього дійсність. А все-ж таки брилянти сьвітили-сь на столі перед ним, роздували в нім огонь жадоби — і він знов хихотав ся.

Думаю, що ми можемо се вже й порахувати, — сказав несподівано Мет, відриваючись від своїх привидів. — Вважай на мене і гляди, аби було справедливо, бо ти і я мусимо бути для себе справедливі, Джім розумієш?

Джімови се не сподобало ся і здрадив се своїми очима; за те Метови не сподобало ся те, що побачив у очах свого спільника.

Розумієш? — повторив Мет майже з погрозою.

— А чи-ж ми не були все справедливі — відповів сей, обороняючи-сь, хоть здрада вже перепентувала-сь у нім.

— Се нічого не значить — бути справедливим у тяжку пору, — рубав Мет.

Доперва справедливість у достатку, справді числить ся. Коли ми нічого не мали, ми не могли бути інакшими, як справедливими. Але тепер, ми богаті і маємо стати ся людьми бізнесу (інтересу) — чесними людьми бізнесу, розумієш?

Отся бесїда яераз для мене — зголив ся Джім; але глубоко у його н' душин і помимо його волї, нахибні і нз законні думки кидали ся мов зьвірята жадні на ланцухах.

Мет приступив до полиці з викту ами поза нафтовою кухнею з двома ки ми. Висипав чай з паперового міночка, з другого міночка висипав перчицю. Вер нувши ся з міночками до стола, покла них дві мірки маяих діяментів. Відтак л числив великі дорогоцінні камені, та позв вивав їх знов в тонкий папірчик та козячу шкіру.

Сто сорок і сїм умірковавих, зву

чав його опис; — двайцять справді великих, два великани, один велит над велити; пара жмень дрібняків і порошку.

Споглянув на Джіма.

Вірно — відповів сей.

Списав сей рахунок на куснику нотаткового паперу, зробив з сего копію і дав один примірник свому товаришеви а другий задержав у себе. — Лиш для памяти, — сказав.

І знов зробив подорож до полички з віктуалами і тим разом випорожнив цукор з великого паперового мішка. В нього ...хав діяманти, великі і малі, завинув те ...в у хустинку і зложив під свою подушку. Відтак сів на краю ліжка і визув ся.

— І ти думаєш, що вони варті сто тисячів? — спитав Джім, здержавши ся при розвязуваню своїх черевиків і поглядаючи на гору.

— Певно, що так, — звучала відповідь. — Я видів раз в Арізоні дівчину-танцюристку, що мала кілька великих блискучих каменів. Але вони не були дійсні. Вона казала, що як би так ті камені були дійсні, то вона не мусіла-б танцювати. Казала, що вони вартували-б з пятьдесять тисячів, а всі говорили, що вона не мала їх навіть одного тузина.

— Хто робив би тепер на житє?— триюмфально питав Джім. — Роби лжаґаком та шуфлею, — сказав насьміпливо. — Роби як пес ціле житє і склади всї гроші і ще не мав би ні половини з того, що ми маємо сеї ночи.

Та, як на твою міру, то говори про митє,начиня, а за те не дістанеш більше, чим двайцять долярів на місяць і їду. Твої числа трохи відбігли від дійсности, але погляд твій добрий. Най роблять ті, що в праці любують ся. Коли я був молодий і дурний, я їздив по пасовиську за трийцять долярів на місяць. Ну, а тепер я старший вже не їжджу верхи по пасовиську.

Положив ся на один бік ліжка. Джім згасив сьвітло і слїдкував за ним на другий бік.

— І якже твоя рука? — спитав солодко Джім.

Така печалливість була незвичайна і Мет завважив те і відповів:

— Спокійно ся, що не грозить скаженина. Але чому ти питаєш про се?

Джім почув у собі виновне заклопотанє і в тупі проклянь Метів спосіб ставленя неприємних питань, однакож на голос відтак:

— Я нічо. Мені лиш здавало ся, що ти зразу був нею занепокоєний. А що зробиш зі своєю найкою, Мет?

— Куплю пасовиєько у Арізоні і поселю ся там та буду платити иньшим, аби їздили замість мене. О кілька таких, що я хотів би бачити їх, як будуть просити у мене роботи, проклятущі. Але тепер стули собі лице, Джім. Ще промине проти часу поки я куплю те пасовиєько. А тимчасом думаю спати.

Однакож Джім лежав ще довший час не сплячи, зденервований, зрігав ся то без перестанку обертав ся, то знов нагло перевертав ся з боку на бік, коли лиш задрімав ся. Діяманти все сьвітили йому перед очима а огонь їх пронікав. Мет, на перекір своїй природній тяжкости спав легенько, як дика зьвірина чуйна і вспли; і Джім завважав, що коли лиш порушив ся, то й тіло його товариша порушало ся зистарчаючо аби показати, що відчуло рух і прожить готове обудити ся. З сеї причини Джім не знав, чи лишив ся часто, чи ні. Одного разу спокійно, з признаками повної сьвідомости, сказав Мет до одного: О спи вже, Джім. Не жури ся тими камінями. Вони не пропадуть. І Джім думав, що якраз

у ту хвилю Мет спав цілком певно.

Пізним ранком Мет пробудив ся з першим рухом Джіма і відтак оба вже не спали а вилїгували ся аж до полудня. Тодї встали оба разом і почали убирати ся.

— Я вийду і куплю ґазету і трохи хлїба, — сказав Мет. — Ти приготови каву.

Коли Джім слухав сего, очи його несьвідомо лишили Метове лице та заблукали на подушку, що під нею була вязка, завинена в хустинку. І сейчас Метове лице перемінило ся в зьвіряче.

— Вважай, Джім, — заворкотів, — ти мусиш вважати на справедливість. Бо як зробиш менї свиньство, то я тебе справлю. Розумієш? З'їм тя, Джім, ти знаєш се. Зубами зловлю тя прямо таки за горло та схрупаю тя як біфштик.

Його опалена шкіра почорнїла від напливу крови, а споза губів вискалили ся його забруджені тютюном зуби. По Джімі перейшов мороз і він мимоволї закрив ся рукою. В чоловіцї, що на нього цвив ся, бачив свою смерть. Лиш минувшої ночи сей чорнолиций чоловік вбив людин у своїми руками і се не зіпсувало йому сну. А в своїм серцї Джім відчував низьку провину, цїлий поїзд думок, за які належало ся те все, чим Мет грозив.

Мет вийшов, лишаючи його в лихорадці. А відтак ненавість скорчила Джімове лице і він тихцем кидав дикі проклони в напрямі дверий. Пригадав собі жемчуги і поспішив ся до ліжка і помацав під подушкою за вязкою. Потиснув її своїми палцями, аби переконати ся, чи ще в ній є діяманти. Запевнивши ся, що Мет не віднїс їх із собою, вернув ся до печі з почутєм правним І тоді запалив у ній скоренько, наповнив чайник водою та уставив його над огнем.

Кава кипіла, коли Мет вернув ся і коли сей крояв хлїб та клав масло на стіл, Джім наляв тимчасом горнята кавою. Аж коли усїв і хлепнув кілька разів кави, витягнув з кишенї ранїшню часопись.

— Ми були далеко від дїйсности, — сказав. — Я тобі говорив, що я не важу ся вгадувати, як товстий наш полов. Гляди.

Показав на заголовні букви на першій сторонї. „Скора Немезіс по слїдам Буджеиофа" — було там написано, — „Удушений в снї по обрабованю свого спільника."

— Ось і маєш! — крикнув Мет. — Обрабував свого спільника, обрабував його як мерзенний злодій.

— Бракує жемчугів вартости пів мілї-

она долярів, — читав голосно Джім. Опустив часопись і виливив ся на Мета.

Отсе, що й сказав тобі, — воворив Мет. — Що, до чорта, знаємо ми про жемчуги? Пів міліона! — а найвисше, що я міг припускати, се було сто тисячів. Дальше, читай все до кінця.

Читали спокійно, голова попри голову, кава холодила, і то сей, то другий викрикував раз враз якийсь цікавий друкований факт.

— Рад би я був бачити лице старого Меннера, коли він отворив нині рано огнетревалу касу у сторі, — витріщивши очи сказав Джім.

— Він сейчас побіг до дому Бу джеофа, — пояснив Мет. — Скорше читай!

— „Мав відплисти минувшої ночи пароходом Саджода на полудневі моря — пароход опізнив ся через надміру товарів —.

— Через те ми зловили його в ліжку, — перервав Мет. — Се було справді щасте як виграти у закладі пятьдесять против одного.

— „Саджода відплила о шестій рано.“

— Але він не всів на неї, — сказав Мет я бачив, що його годинник був накручений на пяту. Се було би дало йому по-

достатком часу, коли-б я не надійшов та поклав йому „кібушу.“ Дальше!

— „Адольф Мецнер в розпуці — славні Гейторнові перли, чудово усортовані перли — оцінені експертами на 50 до 70 тисячів долярів.“

Джім урвав, аби гидко та щиро заклясти, а проклін закінчив словами: „Сї проклятї ячка устриць варті такі гроші!“ Відтак облизав собі губи та додав:

— Вони були хороші, нема сумніву.

— „Великі бразилійські жемчуги“, — читав дальше. — „Вісімдесять тисячів долярів — богато вартісних діяментів першої кляси — кілька тисячів малих діямантів вартости що найменьше сорок тисячів.

Мет добродушно усьміхнув ся. — Варто-б знати про дорогоцінні камені те, чого ти не знаєш.

— „Поштукувачі думають“ — читав Джім, — „що злодії мусїли знати, — зручно приглядали ся вчинкам Будженофа — довідали ся про його намір і слїдкували за ним з плодом його рабунку аж до його дому —“

— Зручно і справді! — перервав Мет. — От в такий то спосіб виробляє ся репутацію — у часописях. Як ніби мали ми

знати, що він рабус свого спільника?

— В кождім разї, ми дістали товари, — скалючи зуби, промовив Джім. — Погляньмо ще раз на них.

Запевнив ся, що двері були замкнені і засунені а тимчасом Мет добув сунїй та отворив його на столї.

— І чи-ж се не красавицї! — викрикнув Джім на вид перлів і через хвилю спочив на них своїми очима. — Після експертів варті від пятьдесять до сїмдесять тисячів долярів.

— А жінки люблять такі річи, — завважав Мет. — І вони зроблять всьо, аби їх дістати — продадуть себе, поповнять убійство, всьо.

— Так само як ти та я.

— Поки твого житя, — відрубав різко Мет. — Я поповнив би для них убійство, та не ради їх, о ради того, що через них дістану. В тім то й ріжниця. Жінки хочуть каменїв для себе, а я хочу їх для жінок та тих річий, що від жінок дістану.

— Щасте, що жінки та чоловіки не тих самих річий хочуть, — завважив Джім.

— Отсе й є причиною торговлї, — згодив ся Мет, — люди хочуть ріжних річий.

В половинї пополудня Джім вийшов,

аби купити поживи. Коли він вийшов, Мет прочистив стіл із жемчугів, завинувши їх як перед тим і поклавши їх знов під подушку. Відтак запалив у печі та почав гріти воду на каву, кілька мінут пізнійше вернув ся Джім.

— Незвичайно дивно, — завважив він — Улиці і крамниці і люди зовсім такі, як були давнійше. Нічо не змінило ся. А я поміж тим всім ходжу вже мілїонером. Ніхто не дивив ся на мене і не вгадував сего.

Мет воркнув несимпатично. Він не мав розуміня для каприсів та вибриків фантазії свого спільника.

— Купив портер гавз? — спитав.

— Кенечно, і то на цаль грубий. Чудовий! Глянь?

Розвинув мясо і показав його другому. Відтак заправив каву та упорядкував стіл, а Мет тимчасом смажив мясо.

— Тільки не сип занадто богато сеї перчиці, — перестеріг Джім. — Я не призвичаєний до твого мексиканського кухарства. Ти завсїгди приправляєш за сильно.

Мет засьміяв ся та кухарив дальше. Джім наляв кави, але вперед висипав у рубцеватий порцеляновий горщик порошок, що носив його в папері в кишені своєї

жилетки (камізельки). На ту хвилю він був обернений задом до свого спільника, але не мав відваги глянути назад себе. Мет поставив часопись на столі, а на папір поставив горячу ринку. Перетяв кавалок мяса на дві половині і одну часть дав Джімови, другу взяв собі.

— Їж, поки горяче, — порадив і ножем та вилками показав примір.

— Гарно, — розсудив Джім, вкусивши раз — але я скажу тобі прямо одну річ: я ніколи не відвідаю тебе на твоїм пасовиську в Арізоні, то й не потребуєш мене запрошувати.

— Або ще? — спитав Мет.

— Мексиканське кухарство на твоїм пасовиську було-б за сильне для мене. Коли я маю дістати ся до пекла по своїй смерти, то бодай тут не хочу мучити своїх внутренностий отсим. Проклята перчиця!

Усьміхнув ся, подув сильно наперед себе, аби охолодити свої опечені уста, хлепнув кави і взяв ся дальше їсти мясо.

— В кождім разї, що ти думаєш про будуче житє, Мет? — спитав трохи пізнійше, дивуючи ся в души, чому сей ще не порушив своєї кави.

— Нема будучого житя, — відповів

Мет, пристановивши ся, аби хлепнути перший раз кави, — ані неба, ані пекла, ані нічого. Дістанеш всьо, що тобі належить ся таки в сім житю.

— А опісля? — питав Джім у своїм нездоровім задивованю, бо знав, що дивив ся на чоловіка, що мав незадовго вмерти.

— А потім? — повторяв.

— А чи бачив ти коли чоловіка, що вмер перед двома тиждиями? — спитав другий.

Джім потряс головою.

— А я бачив. Він був як сей біфтшик, що ти, та я їмо тепер. Колись отсе був бик, що буяв по красвиці. А тепер се лиш мясо. Тільки й всього — лиш мясо. І се й з те, чим ти і я і всї люди будемо — мясо.

Мет глотнув повне горня кави і наповнив його на-ново. — Ти боїш ся вмирати? — спитав.

Джім потряс головою. — Та чого? Зрештою я не вмру в кождім разї. Я промину та буду знов жити.

— Аби красти, брехати і поганити сьвіт ще через одно житє і в такий спосіб вдержувати ся все дальше і дальше і дальше — глумував Мет.

— А може я ще поправлю ся, — поний надїй піддавав думку Джім. — Може

злодійство не буде потрібне в моїм будучім житю.

Нагло урвав і видивив ся прямо перед себе з видом перестраху на лици.

— Що стало ся? — спитав Мет.

— Нічо, я лиш дивував ся, — Джім силоміць прийшов до себе, — з тої смерти, от і всьо.

Але не міг отрясти ся зі страху, що опанував його. Так було, немов би який туман пройшов попри нього, та лишив на нім не доторкаємо тінь своєї присутности. Мав сьвідомість якогось прикрого прочутя. Мало стати ся щось значучого. Нещасте висіло у воздусї. Глядів вперто на чоловіка по другім боцї стола. Не міг порозуміти. Чи не помилив ся та не отроїв себе самого? Нї, Мет мав рубцевате горня і він, без сумнїву, всипав трутину у горня рубцевате. То лиш уява, — прийшло йому знов на думку. Вона вже давнїйше робила йому збитки. Дурак! Конечно, що се лиш уява. Певна річ, що мало щось стати ся, але се мало стати ся Метови. Чи-ж Мет не випив повного горняти кави? Повеселїйшав та скінчив свій біфштик і, коли мяса не стало, почав мачати хлїб у смалець.

— Коли я був ще хлопцем, — начав,

але сейчас нагло урвав.

Бо знов невидимий туман мигнув поперед нього і прочуте грозячого небезпеченьства стрясло ним. Він почув, що якась руйнуюча сила стала до роботи у його ясї а по його мускулах пробігло почуте, немовби вони мали зачинати корчити ся. Випростував ся нагло за столом а відтак так само нагло зігнув ся вперед та опер ся ліктями на стіл. Якесь непонятне дрожане перебігло через мускули його тїла. Се було так само, як перше шевелїне листкали перед надходячою бурею. Затиснув зуби. І знов прийшло судорожне натягнене його мускулів. Почув у собі несьвідомий страх перед революцією в своїм нутрі. Його мускули вже більше не узнавали його власти над собою. І знов судорожно натягнули ся насупереч його волї, бо він хотів, аби вони не витягали ся. Се були революція у нїм, се була анархія. І страх немочі придержував його, підчас коли його мясо ловило його і намагало-сь його здавити; а мороз бігав то горі то долї його спиною а піт зачав згромаджувати ся на його бровах. Глянув по кімнатї і всї її подробицї поражали його дивним почутєм знакомства. Здавало ся йому, немов би лиш вернув ся з якоїсь дов-

гої подорожі. Глянув почерез стіл на свого товариша. Мет приглядав ся йому та усьміхав ся. Вираз страху розіллявʼся тоді по його лици.

— Мій Боже, Мет! — закричав дивним голосом, — ти отруїв мене?

Мет усьміхав ся та приглядав ся йому дальше.

В слїдуючім пароксизмі Джім ще не втратив притомности. Його мускули натягали ся то корчили ся, то путали ся, ранили його то роздавлювали своїм диким тисненєм. І серед сего Джім завважив, що й Мет заховує ся дивно, що й він справив ся на ту саму дорогу. Бо усьміх зійшов з його лиця, а натомість появила ся напружена увага, немовби він прислухував ся до якогось таємного шепоту у своїм нутрі та старав ся вгадати його значінє. Мет встав і перейшов ся через кімнату а відтак назад і усів знов.

— Ти зробив се, Джім? — сказав спокійно.

— Але я не думав, що ти попробуєш вирахтувати мене, — відповів Джім з досадою.

— О, я вирихитував тебе гаразд, — сказав Мет затискаючи зуби та трясучи ся

на цілім тілї. — Чого ти менї дав?

— Стрихнінц.

— Так само, як і я тобі. — заявив добровільно Мет. — А се погана їда, неправда?

— Ти брешеш, Мет, — просив Джім. — Ти мене не отруїв? Отруїв?

— Конечно, що отруїв, Джім; але й не дав тобі повна міру. Я вемажив її так гарно як лиш міг, у твоїй половинї портер гавзу. Гов! Чекай! Куди ідеш?

Джім кинув ся до дверий і відтягав засувку. Та Мет прискочив і відсунув його на сторону.

— Антика, — важко видихав Джім. Антика

— Нї, ти там не підеш. Ти останеш таки тут, се не випадає вибігати на улицю та устроювати там комедії з отроєнєм, коли тут під полуцикою лежать всї діямянти. Розумно? Навіть коли-б ти не вмер, то таки опинити ся в руках поліції, а потім поженєвнь що не міра. Рвоти — се найлучше средство на отроєнє. Я так само тяжко вкушений, як і ти, і я хочу взяти на рвоти. Зрештою те саме вдуть і у антиці.

— Пошхнув Джіма на середину кімнати і навернув засувку на своє місце. Й ту-

чи через кімнату до полички з поживою, підніс руку до своїх бровів і змів з них краплистий піт. Сей голосно бризнув на підлозі.

Джім в розпуці приглядаз ся, як Мет дістав пачечку з муштардою та горнятко і побіг до рури з водою. Замішав повне горня муштарди з водою і випив. Джім приступив до нього і дрожачими руками ся гнув по порожне горня. Та Мет знов відіпхнув його. Мішаючи друге горня, спитав:

— Чи не думаєш, що одно горня вистарчить для мене? Можеш зачекати, поки я не скінчу.

Джім почав колибати ся до дверий, але Мет задержав його.

— Як будеш малпувати з тими дверми я тобі шию скручу. Розумно? Зможеш взяти собі як я вже скінчу. А коли се спасе тебе, я й тоді скручу тобі шию. Для тебе нема вже тепер ратунку ніякого. Я нераз казав тобі, що я з тобою зроблю, як ти мені зробиш свиньство.

— Але й ти мені зробив свиньство, — наміг ся проголосити Джім.

Мет пив друге горня і не відповідав. Піт зайшов Джімови в очи і він заледви доглядав дорогу до стола, де дістав горня

для себе. Але Мет мішав третє горня і відтрутив його знов як передше.

— Я казав тобі, аби ти чекав, поки я не скінчу, — заревів. — Вступи ся мені з дороги!

Джім піддержував своє дрожаче тіло, держачи ся водяної рури та вижидав такої жовтавої мішанини, що мала врятувати йому житє. На те ужив він усієї своєї волі, аби встояти та вдержати ся при рурі; його мясо намагало ся зложити його в двоє та притягнути до підлоги.

Мет випив третє горня і з великим трудом спромігся дістати-сь до крісла та усїсти. Його перший пароксизм проминав. Судороги, що були зловили його, завмирали. Се приписував він наслїдкам води і муштярди. Будь що будь він був безпечний. Утер піт із свого лиця і в промежутку спокою найшов час на здивоване. Глянув на свого спільника.

Судорог витряс пачечку з муштардою із рук Джіма і зміст її розсипав ся по підлозї. Він зігнув ся, аби зібрати трохи муштарди у горня і слїдуючий судорог зложив його в двоє на підлозї.

Мет усьміхнув ся. — Не трать її, заохочував. — Се добре лікарство. Менї по-

могла.

Джім почув його і обернув до нього своє перестрашене лице, повикручуване болем та просьбою.

Тепер йшли вже судороги за судорогами, поки він не попав в конвульсії, вив ся на підлозї та красив мустардою своє лице на червоно.

Мет грубо зареготав ся на сей вид, але сьміх його перервав ся у половинї. Дрожане перебігло по його тїлу. Начинав ся новий пароксизм. Він встав і поволік ся через кімнату до стола і вчепив ся його, побоючи-сь впасти на підлогу.

Джімів пароксизм проминув і він сидів ослаблий, знеможений. Втирав собі кулаками очи а з горла його виходили стони, немовби плакав

— Ти чого сопиш? — спитав Мет, незважаючи на свої муки. — Тобі лишає ся лиш вмерти, а коли вмреш, оставати трупом.

— Я не сопцю — але се — мустарда їсть — мене в очи, — простогнав Джім

Се було його послїдне успішне змагане бесїдувати. Відтак він вже лиш бовтав щось непонятно і махав у воздусї дрожа-

чими руками, поки нова конвульсія не простягла його на підлозї.

Мет спроміг ся дістати ся ще раз до крісла і зложивши ся на нїм в двоє боров ся зі своїм мясом, що розривалося на складові части, з конвульсій вийшов охолоднїйший і слабий. Глянув, що дїє ся з другим і побачив, що сей лежить без руху. Намагав ся вговорювати себе, бути веселим, аби його послїдна міна сьміяла з житя, та губи його видавали лиш безладнї звуки. Прийшло йому на думку, що лїк його не викликав рвогів і що не остає ся нїчого иньшого як антика. — — — Поглянув на двері і піднїс ся на ноги. Та тодї не впав лиш через те, що вхопив ся за крісло. Начав ся знов пароксизм. Посередї сего, коли тїло його розлїтало ся на кавалки і обезображувало ся викривлюванєм і знов скручувало ся в клуби, він держав ся крісла і посував його перед собою через усю кімнату аж до дверий. Покрутив ключем і відтрутив один засув Пошукав за другого засувкою, та не найшов її. Тодї опер ся о двері і злегка зсунув ся по них на підлогу.

Найновійше чудо в Ченстохові	·15
Пісні про Кана Австрию	·40
Нові Пісні	·25
Робітничі пісні, про долю канадийских робітників	·25
Сім Мудрців	·25
О терпеливій єлені	·25
Найновійші чуда в Ченстохові	·15
Пророчества Ісуса Христа	·25
Канадийскі Оповіданя	·15
Закон про відшкодованэ робітників	·10
Історія о гарній Магельоні	·25
Коротка історія церкви	·25
Гостинець з Канади	·10

Пишіть по наш катальоґ на виразну адресу:

RUSKA KNYHARNIA

850 MAIN ST. WINNIPEG, MAN

Чи читаєте

„Робочий Народ“?

Часопись, що виходить лише для думаючих людий і ніколи не вагаєть ся сказати правду в очи.

„РОБОЧИЙ НАРОД“ каже правду про всяких дурисьвітів і обманців робочого люду.

„РОБОЧИЙ НАРОД“ каже правду про політичних агентів всіх капіталістичних партій.

„РОБОЧИЙ НАРОД“ відкриває всі заходи капіталістичної кляси для туманення і поневолювання робітників.

„РОБОЧИЙ НАРОД“ не боїть ся сказати правди про яких би то не було урядників, панів, міністрів чи монархів.

„РОБОЧИЙ НАРОД“ каже правду про суди, про поліцію і про військо.

„РОБОЧИЙ НАРОД“ каже правду про попів, як служать не богови а мамоні.

„РОБОЧИЙ НАРОД“ каже правду про часописи, що за людині гроші торгують народною темнотою.

„РОБОЧИЙ НАРОД“ описує відносини у майнах і фабриках і на фармах і виказує, чому ті, що працюють, такі бідні і слабі, а ті, що нічого не роблять, такі ситі, здорові та богаті.

„РОБОЧИЙ НАРОД“ каже все правду, і то в тій цілі, аби робітники порозуміли свою кривду та навчили ся, як мають від неї виратувати ся.

От через те Ви мусите читати і передплачувати „РОБОЧИЙ НАРОД“.

Виходить три рази на місяць і коштує на рік $1.50

Пишіть за ним зараз на адрес:

ROBOTCHYJ NAROD

BOX 3542 (STA. B.)

WINNIPEG, MANITOBA.